

ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015
Кафедра іноземної філології та перекладу

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ДТЕУ

(пост. п. 10 від «30» 06 2022 р.)

Ректор

Анатолій МАЗАРАКІ

ЛІНГВІСТИЧНІ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТУДІЇ /
LINGUISTIC AND LITERATURE STUDIES

ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY

Київ 2022

**Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ
заборонено**

Автор: О.М. ЦИГАНОК, доктор філологічних наук, доцент

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри іноземної філології та перекладу 20.05.2022 р., протокол № 6.

Рецензенти:

Н.А. ЛАТИГІНА, доктор політичних наук, професор кафедри іноземної філології та перекладу
Л.С. ДЯЧУК, кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу

**ЛІНГВІСТИЧНІ ТА ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ СТУДІЇ /
LINGUISTIC AND LITERARY STUDIES**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Лінгвістичні та літературознавчі студії» призначена для студентів магістратури ДТЕУ денної форми навчання галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації Прикладна лінгвістика (освітня програма Прикладна лінгвістика (лінгводидактика, англійська мова).

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки магістрів ДТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.
6. Лист погодження.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студентів знань, умінь та навичок, необхідних для проведення лінгвістичних та літературознавчих досліджень та написання випускної кваліфікаційної роботи.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є ознайомити студентів з основними розділами, напрямками, школами і концепціями в лінгвістиці та літературознавстві; допомогти студентам навчитися аналізувати тенденції розвитку сучасної філології (на прикладі флагманів англосаксонської, західноєвропейської та вітчизняної традицій); розвивати здатності планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження в конкретній філологічній галузі.

Предметом навчальної дисципліни є лінгвістичні та літературознавчі студії.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знання

- основ граматики української та іноземних мов;
- історії української та зарубіжної літератур;

уміння

- працювати з джерелами та науковою літературою.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Лінгвістичні та літературознавчі студії», як обов'язкова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідними освітньо-професійними програмами:

Прикладна лінгвістика (лінгводидактика, англійська мова) (ос магістр), 2021р.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
01	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	1 – 14
02	Здатність бути критичним і самокритичним.	1 – 14
03	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	1 – 14
04	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	1 – 14
05	Здатність працювати в команді та автономно.	1 – 14
07	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1 – 14
11	Здатність проведення досліджень на належному рівні.	1 – 14
<i>Спеціальні компетентності за освітньою програмою</i>		
1	Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.	1
2	Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.	2

3	Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.	1–14
4	Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.	1–14
9	<i>Здатність здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів.</i>	1 – 14
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
7	Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.	1 – 14
8	Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.	1 – 14
9	Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.	1 – 14
10	Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.	1 – 14
11	Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.	1 – 14
13	Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і	1 – 14

	широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.	
15	Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.	1 – 14
16	Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог.	1 – 14
17	Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.	1 – 14

Прикладна лінгвістика (лінгводидактика, англійська мова) (ос магістр), 2022 р.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
01	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	1 – 14
02	Здатність бути критичним і самокритичним.	1 – 14
03	Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.	1 – 14
04	Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	1 – 14
05	Здатність працювати в команді та автономно.	1 – 14
07	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	1 – 14

11	Здатність проведення досліджень на належному рівні.	1 – 14
<i>Спеціальні компетентності за освітньою програмою</i>		
1	Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.	1 – 4
2	Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.	5 – 7
3	Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.	1–14
4	Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.	1–14
9	<i>Здатність здійснювати лінгвістичний аналіз текстів різних стилів і жанрів.</i>	1 – 14
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1	Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.	1 – 14
2	Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.	1 – 14
4	Оцінювати й критично аналізувати соціально,	1 – 14

	особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.	
7	Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці.	1 – 14
8	Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства.	1 – 14
9	Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.	1 – 14
10	Збирати й систематизувати мовні, літературні, фольклорні факти, інтерпретувати й перекладати тексти різних стилів і жанрів.	1 – 14
11	Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.	1 – 14
14	Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.	1 – 4
15	Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.	5 – 7

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний модуль 1. Мовознавство як наука. Методологія лінгвістики.

Предмет лінгвістики. Зміст і основні завдання загального мовознавства. Місце лінгвістики в системі наук. Прикладне мовознавство. Методи дослідження мови (описовий, порівняльно-історичний, метод лінгвістичної географії, зіставний, структурний, соціолінгвістичні та психолінгвістичні методи).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2.

Додатковий: 5; 7.

Інтернет-джерела: 12.

Тематичний модуль 2. Теорія мови та її системи.

Знакова природа мови, мова і мислення, мова і мовлення, структура мови. Фонологія, граматики, лексико-семантична система. Проміжні рівні мови. Мова і суспільство. Мова та історія. Сучасні дослідження в області теорії мови.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2.

Додатковий: 5 ; 7 .

Інтернет-джерела: 12.

Тематичний модуль 3. Історія лінгвістичної думки.

Мовознавство у давні часи: Індія, Китай, Стародавня Греція, Стародавній Рим, арабське мовознавство, європейське мовознавство доби середньовіччя та Відродження. Порівняльно-історичне мовознавство. Вільгельм фон Гумбольдт. Мовознавство кінця 19 – початку 20 ст. Фердинанд де Соссюр. Бодуен де Куртене. Структуралізм, генеративізм, неогумбольдтіанство.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2 .

Додатковий: 5.

Інтернет-джерела: 20; 21.

Тематичний модуль 4. Основні напрями та тенденції сучасного мовознавства.

Когнітивна лінгвістика. Функціональна лінгвістика. Лінгвістика тексту. Комунікативна лінгвістика. Соціолінгвістика. Онтолінгвістика. Вивчення іноземних мов. Лексикографія. Планування мови. Обробка природньої мови. Дискурсивний аналіз. Деконструкція. Палеографія. Нерозв'язані проблеми лінгвістики.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2 ; 4 .

Додатковий: 5 ; 7 ; 10.

Інтернет-джерела: 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 22.

Тематичний модуль 5. Основи теорії літератури.

Літературознавство як наука. Література як вид мистецтва. Літературно-художній образ. Літературно-художній твір. Зміст і форма літературного твору. Сюжет і композиція. Роди і жанри літератури. Мова художнього твору. Основи віршування. Літературний процес. Аналіз літературного твору.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3.

Додатковий: 8; 9 ; 11.

Інтернет-джерела: 13; 14; 15; 16; 17; 18; 20.

Тематичний модуль 6. Теорія літератури для аналізу: класифікації та типології. Наративні аспекти аналізу розповідного твору (за Ж. Женеттом)

Види метафори. Класифікація образів за Ж. Бодріаром. Типологія фабул (Р. Крейн, Н. Фрідман). Особливості аналізу ліричного твору. Літературні типи творчості та стилі. Наратологія: суб'єктна організація та композиційні аспекти розповіді.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1.

Додатковий: 8.

Інтернет-джерела: 21.

Тематичний модуль 7. Теорія літератури для інтерпретації: структурні підходи, психоаналітична методологія, компаративістика. Поєднання літературознавчих методів.

Структуралізм. Міфологічний аналіз. Літературознавчий психоаналіз. Паралельне зіставлення. Типологічне дослідження. Інтермедіальне дослідження. Інтертекстуальне дослідження та постколоніальна критика. Феміністична критика.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1.
Додатковий: 8 ; 9 .
Інтернет-джерела: 21.

Тематичний модуль 8. Гарвардський університет (Harvard University).

Особливості вивчення слов'янських мов і літератур. Видатні славісти. Джордж Грабович. Вивчення порівняльного літературознавства у Гарвардському університеті. Дисертації, захищені у 2020-21 рр. Профіль докторанта. Лінгвістичні та літературознавчі дослідження, видані Harvard University Press.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1 ; 4.
Додатковий: 5 ; 8 .
Інтернет-джерела: 13; 14; 16; 17.

Тематичний модуль 9. Український науковий інститут Гарвардського університету: основні напрямки досліджень.

Нові публікації з лінгвістики та літературознавства. Тематика журналу Harvard Ukrainian Studies (фокус: Volume 38 (Number 1–2), 2021). Історія установи. Видатні постаті.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1; 4 .
Додатковий: 5; 8.
Інтернет-джерела: 15.

Тематичний модуль 10. Берлінський вільний університет (Freie Universität Berlin).

Основні напрями досліджень в області лінгвістики та літературознавства: історія мови і літератури від античності до сучасності, європейські мови; дослідження важливих періодів розвитку і течій німецької та нідерландської мови від нового часу до сучасності; міждисциплінарне дослідження романських мов; структурний та історичний розвиток англійської мови та англійських літератур і культур у середньовіччі та в добу Відродження; англійська мова та її варіанти тощо. Дослідницькі проекти. Дисертації. Конференції.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1; 4 .

Додатковий: 5 ; 8 .
Інтернет-джерела: 18; 19.

Тематичний модуль 11. Українська лінгвістика. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України.

З історії становлення українського мовознавства як наукового досвіду. Розвиток і стан українського мовознавства ХХ - початку ХХІ століть. Українське мовознавство як науковий дискурс.

Основні напрями діяльності відділу романських, германських і балтійських мов (фундаментальні студії в галузі компаративістики та індоєвропейського мовознавства, стосовні семасіології, етимології, порівняльної лексикології і стилістики, соціо- та етнолінгвістики, здійснювані на матеріалі слов'янських (насамперед української), балтійських, германських і романських, а також інших мов).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4 .
Додатковий: 5; 6; 7.
Інтернет-джерела: 20.

Тематичний модуль 12. Українське літературознавство. Інститут літератури НАН України.

Підрозділи та наукові центри. Публікації (монографії, колективні видання і наукові збірники, бібліографії, видання та упорядкування творів, публікації про інститут та співробітників, навчальні посібники). Конференції. Періодика.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2 ; 4 .
Додатковий: 8 ; 9.
Інтернет-джерела: 21.

Тематичний модуль 13. Мовознавчі та літературознавчі праці українських учених.

Видатні українські мовознавці: Леонід Арсенійович Булаховський, Павло Гнатович Житецький, Агатангел Юхимович Кримський, Іван Іванович Огієнко, Олександр Опанасович Потебня, Степан Йосипович Смаль-Стоцький, Євген Костянтинович Тимченко, Юрій Володимирович Шевельов.

Відомі вітчизняні літературознавці: Володимир Іванович Кречотень,

Дмитро Сергійович Наливайко, Тамара Іванівна Гундарова, Іван Михайлович Дзюба тощо.

Мікроаналіз двох наукових статей.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2; 4.

Додатковий: 6; 7; 10; 11.

Інтернет-джерела: 20; 21.

Тематичний модуль 14. Нові дослідження в області мовознавства і літературознавства викладачів ДТЕУ.

Світлана Байдацька. Наталія Білоус. Катерина Богатирьова. Людмила Гребінник. Людмила Дячук. Ольга Журкова. Леся Кушмар. Наталія Новохатська. Оксана Сошко. Оксана Цимбаліста. Ольга Циганок.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 4.

Додатковий: 5; 8; 9.

Інтернет-джерела: 22.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ*

Основний

1. Горбань А. В. Теорія літератури : навчальний посібник. Житомир : ЖДУ імені Івана Франка, 2020. 233 с.
2. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. 3-тє вид. К. : ВЦ «Академія», 2010. 464 с. (Серія «Альма-матер»)
3. Лапко О.А. Основи теорії літератури : навчальний посібник. Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 114 с.
4. Маленко Олена, Борисов Володимир. Українське мовознавство як науковий дискурс : історія, теорія, практика : [навчальний посібник]. Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2021. 164, [2] с.

Додатковий

5. Баркасі В.В., Каленюк С.О., Коваленко О.В. Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів / За ред. С.О. Каленюк. Миколаїв, 2017. 192 с.
6. Довбня Л.Е., Товкайло Т.І. Історія українського мовознавства в іменах: навч. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2018. 171с.

* Курсивом позначено джерела, що знаходяться у бібліотеці ДТЕУ.

7. Кульбабська О. В. Основи мовознавчих досліджень : модульний курс : навч. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 344 с.
8. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
9. Пащенко М. В. Теорія літератури : навчально-методичний посібник. Одеса : Астропринт, 2019. 92 с.
10. Kolomiyets Lada, Manipulative Mistranslations in Official Documents and Media Discourses on Contemporary Ukraine, *Harvard Ukrainian Studies* 37, no. 3-4 (2020): 367–405.
11. Dovga Larysa, Kyselov Roman. Principles of Quoting the Holy Scriptures in Works by 17th Century Ukrainian Authors: Approaching the Issue, *Studi Slavistici*, XV, 2018, 1: 87–110.

Інтернет-джерела

12. Вступ до мовознавства [Електронний ресурс] [Текст] = *Introduction to linguistics : програма та робоча програма / Кафедра сучасних європейських мов. 03-62/19ПП. Київ : КНТЕУ, 2019. 22 с.*
13. Harvard University. URL: www.harvard.edu (дата звернення 25.05.2022).
14. Harvard University. Department of Slavic Languages & Literatures. URL: <https://slavic.fas.harvard.edu/pages/undergraduate> (дата звернення 25.05.2022).
15. Ukrainian Research Institute at Harvard University. URL: <https://huri.harvard.edu> (дата звернення 25.05.2022).
16. Harvard's Department of Comparative Literature. URL: <https://gsas.harvard.edu/programs-of-study/all/comparative-literature> (дата звернення 25.05.2022).
17. Harvard University Press. URL: www.hup.harvard.edu/subjects-and-series.php (дата звернення 25.05.2022).
18. Freie Universität Berlin. URL: <https://www.fu-berlin.de> (дата звернення 25.05.2022).
19. Freie Universität Berlin. Fachbereich Philosophie und Geisteswissenschaften. URL: <https://www.geisteswissenschaften.fu-berlin.de> (дата звернення 25.05.2022).
20. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні НАН України. URL: <http://www.inmo.org.ua/> (дата звернення 25.05.2022).
21. Інститут літератури НАН України. URL: <http://www.ilnan.gov.ua> (дата звернення 25.05.2022).
22. Державний торговельно-економічний університет. URL: <https://knute.edu.ua> (дата звернення 25.05.2022).